

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ANTHONY MARRA

Constelația fenomenelor vitale

Traducere din engleză și note de
IOANA AVĂDANI

HUMANITAS
fiction

Redactor: Luana Schidu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vilcu
DTP: Corina Roncea, Carmen Petrescu

Lucrare executată la Tipografia Real

ANTHONY MARRA

A CONSTELLATION OF VITAL PHENOMENA

Copyright © 2013 by Anthony Marra

This translation published by arrangement with Hogarth Press, an imprint of the Crown Publishing Group, a division of Random House, Inc.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2015, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Marra, Anthony

Constelația fenomenelor vitale / Anthony Marra;

trad.: Ioana Avădani. – București: Humanitas Fiction, 2015

ISBN 978-973-689-917-1

I. Avădani, Ioana (trad.)

821.111(73)-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Pentru sora și părinții mei

Ciulinele strivit în mijlocul arăturii
mi-a amintit de această moarte.

Lev Tolstoi, *Hagi-Murad*¹

---

¹ Traducere din rusă de Ștefana Velisar Teodoreanu și Mihail Calmîcu
(în Lev Tolstoi, *Nuvele și povestiri*, Editura pentru Literatură Universală,
București, 1965.)

PRIMA ȘI A DOUA ZI

Capitolul 1

1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 **2004**

În dimineața care a urmat nopții în care federalii i-au ars casa și l-au luat pe tatăl ei, Havaa s-a trezit visând anemone de mare. În timp ce fata se îmbrăca, Ahmed, care nu pusese geană pe geană toată noaptea, patrula în fața ușii, privind cerul luminându-se de cealaltă parte a ferestrei; niciodată până atunci soarele răsărind nu-l făcuse să simtă ca întârziat. Când fata ieși din dormitor, părând mai mare decât cei opt ani ai ei, îi luă valiza din mână și ea îl urmă afară. Ajunseseră deja în mijlocul drumului când îndrăzni să ridice ochii către ceea ce fusese cândva casa ei.

— Havaa, trebuie să mergem, spuse el, dar nici unul din ei nu mișcă.

Zăpada se topea în jurul ghetelor lor, cum stăteau așa, privind la postața de cenușă ce se căsca peste drum. Ici și colo, bucăți arămii de jar sfârâiau în băltoace de zăpadă murdară. În rest nu mai rămăsese decât cenușa. Cu nici șapte ani în urmă, Ahmed îl ajutase pe Dokka să mai construiască o aripă la casă, să aibă fata odaia ei. El desenase planurile și doborâse copacii și îi făcuse scânduri și le prefăcuse într-o cameră; și când Dokka îi promisese că o să-l ajute și el să-și extindă casa, dacă o fi să aibă vreodată copii, Ahmed îi mulțumise prietenului său și se întorsese pe călcâie, plecând spre casă, cu un nod în gât care se transformase în suspin doar după ce trăsese ușa după el. Când a cărat lemnul, patruzeci de metri, câți erau de la pădure la casă, își zdrelise încheieturile degetelor, și sub-suorile îi fuseseră learcă de sudoare, iar acum flăcărilor mistuiseră,

în câteva ceasuri, ceea ce lui îi luase luni să proiecteze, săptămâni să care și zile să înalțe, în afară de cuie și nituri, totul, în afară de balamale și bolțuri, totul se înălțase, fuior, la cer. Și duse erau și acele mici comori care făceau ca acoperișul lui Dokka să fie și al lui. Piesele de șah cioplite de mână, pe măsura rotundă; când îl mutai, regele alb, scund și îndesat, se bălăbănea dintr-o parte în alta, ca un bețiv care de abia se mai ține pe picioare, și Dokka îl botezase pe maiestatea sa Boris Elțin. Mai era și vasul de porțelan împodobit cu arabescuri persane și, lângă el, radoicasetofonul cu o antenă atât de lungă, că atingea tavanul dacă îl puneai pe cartea de telefon, dar nu suficient de lungă pentru a prinde și altceva decât paraziți. Era Coranul vechi de optzeci și cinci de ani, cu coperta purpurie, acoperită de inscripții frumos caligrafiate, pe care bunicul lui Dokka îl cumpăraseră de la Mecca. Erau toate aceste lucruri și flăcările mistuieră aceste lucruri și, cum focul nu face deosebire între cuvântul Domnului și cuvântul Biroului Registrului de Comunicații al Uniunii Sovietice, atât Coranul, cât și cartea de telefoane se întoarseră în gura Lui, în aceeași pală de fum.

Degetele fetei îi încătușau încheietura. Ar fi vrut să o ia pe umăr și să fugă spre nord, până când pădurea va fi înghițit satul, dar, șezând astfel în fața lemnului înnegrit, nu găsi în el puterea de a-și aduce pe buze nici măcar un cuvânt de mângâiere, de a lua mâna fetei în mâna lui, de a-și urni pașii încotro voia să meargă.

— Asta e casa mea.

Vocea fetei rupse tăcerea și el o auzi ca și cum ar fi fost singurul sunet într-un coridor pustiu.

— Nu te gândi la ea așa, îi spuse.

— Așa cum?

— Ca și cum ar fi încă a ta.

Îi înfășură năframa portocalie în jurul gâtului și se încruntă la urmele de fum de pe obrazul fetei. Era încă treaz, în pat, cu o noapte înainte, când veniseră federalii. Mai întâi murmurul unui motor diesel, un duduie jos de care ajunsese să se teamă mai tare decât de focurile de armă, apoi vocile rușilor. Se dusese în sufragerie și dăduse deoparte draperiile de camuflaj cât de mult îl lăsase curajul. Prin triumphiul de geam, farurile străpungeau noaptea. Patru

soldați voinici, bine hrăniți, săriră din camion. Unul trăgea dintr-o sticlă de vodcă și blestema zăpada ori de câte ori se poticnea. Bunicul acestui soldat îi spusese, în dimineața în care tânărul pornise spre centrul de recrutare din Vladivostok, că, fără mângâierea adormitoare a vodcii, ar fi pierit la Stalingrad; soldatul, cu obraji arși de anii în care își dresese acnea adolescentină cu pastă de dinți, credea că războiul din Cecenia este mai rău decât Stalingradul și își stabilea rația de vodcă în consecință. Din sufrageria lui, Ahmed ar fi vrut să strige, să bată toba, să trimită o rachetă de semnalizare. Dar, peste drum, soldații ajunseseră deja la ușa lui Dokka, iar el nu învrednici nici măcar cu o privire telefonul care zăcea fără puls de mai bine de zece ani. Au bătut la ușă o dată, de două ori, apoi au doborât-o cu totul. Prin golul ușii, Ahmed văzuse torțele mișcându-se pe pereți. Au fost cele mai lungi două minute din viața lui, până când soldații au reapărut în prag, ducându-l pe Dokka. Banda adezivă care-i acoperea gura se încrețea de la strigătele lui mute. I-au tras o glugă neagră peste cap. Unde era Havaa? Broboane de sudoare se formaseră pe fruntea lui Ahmed. Mâna i se făcuse nespus de grea. Când soldații l-au apucat pe Dokka de umeri și de curea, aruncându-l în spatele camionului și trântind oblonul, ușurarea care l-a încercat pe Ahmed a fost de îndată spălată de un val de ură de sine, pentru că era viu, la adăpost în casa lui, în timp ce în duba de peste drum, la nici douăzeci de metri, Dokka era deja un om mort. Pe bara dubei era scris, cu vopsea albă, 02, adică aparținea Ministerului de Interne, adică nu va exista nici o dovadă oficială a arestării, adică Dokka nu fusese oficial niciodată luat, adică nu se va întoarce niciodată.

— Unde-i fata? se întrebau soldații unul pe altul.

— Nu-i aici.

— Dacă se ascunde sub podea?

— Nu se ascunde.

— Ocupă-te de asta, poate totuși.

Soldatul cel beat a destupat o canistră de motorină și a intrat împleticit în casa lui Dokka; când a reapărut în prag, a aruncat un chibrit aprins peste umăr și a tras ușa după el. Flăcările se agătară de perdelele de la ferestrele din față. Geamurile se topiră și

băltiră pe pervaz. Unde era Havaa? Când duba plecă, în cele din urmă, focul cuprinsese deja pereții și acoperișul. Ahmed așteptase până când stopurile mașinii se făcuseră, în depărtare, cât cireșele și doar apoi trecuse drumul. Dând un ocol larg flăcărilor, a intrat în pădurea din spatele casei. Ghetele lui frânseseră tufișurile înghețate și ar fi putut număra cercurile de pe cioturile copacilor la lumina focului. În spatele casei, ascuns printre copaci, sclipea chipul fetei. Dungi de piele palidă îi curgeau de sub ochi, spălându-i cenușa de pe obraji.

— Havaa! strigă.

Ședea pe o valijoară și nu răspunse când își auzi numele. O luase în brațe ca pe o legăturică de vreascuri, o dusesse acasă la el și cu un ștergar umed îi ștersese funinginea de pe frunte. O culcușise în pat, lângă nevasta lui invalidă și nu mai știuse ce trebuie să facă. Ar fi putut să iasă și să arunce cu zăpadă peste casa care ardea, sau să se întindă și el în pat, ca fetița să simtă căldura a două trupuri de oameni mari, sau să se spele și să-și facă rugăciunile, dar își îndeplinise mai devreme norma de isha'a și, dacă cinci rugăciuni pe zi nu reușiseră să apere casa lui Dokka, nici a șasea nu avea a stinge focul. Se dusesse, în schimb, la fereastra din sufragerie, trăsesse larg draperiile de camuflaj și privise cum casa la a cărei ridicare pusese și el umărul dispare în lumină. Iar acum, în zori, strângând năframa portocalie în jurul gâtului copilei, văzu pe obrazul ei o urmă cenușie de deget și, pentru că degetul acela ar fi putut fi al lui Dokka, o lăsă la locul ei.

— Unde mergem? întrebă ea.

Stătea în zăpada frământată de cauciucurile dubei de noaptea trecută, înghețată acum. Zăpada se întindea pretutindeni. Ahmed nu era pregătit pentru asta. Nu-și putea imagina ce voiau rușii de la Dokka și cu atât mai puțin de la fată. Nu-i venea mai sus de brâu și nu cântărea mai mult ca un coș cu lemne, dar lui i se părea o uriașă, copleșitoare creatură, în fața căreia el, Ahmed, era sortit să dea greș.

— Mergem la spitalul municipal, spuse el cu un ton pe care îl spera hotărât.

— De ce?

— Pentru că la spital o să fii mai în siguranță. Acolo merg oamenii când au nevoie de ajutor. Și cunosc pe cineva acolo. O altă doctoriță, spuse el, deși tot ce știa era numele femeii. O să ne ajute.

— Cum?

— Am să o întreb dacă poți sta cu ea.

Ce tot îndruța? Ca mai toate planurile sale, și acesta părea robust în mintea lui, dar se prăbușea ca o pasăre fără aripi când îi dădea drumul în aer liber. Fata se încruntă.

— N-o să se mai întoarcă, nu-i așa? Întrebă ea.

Își lăsă privirea pe valiza de piele albastră care ședea în drum, între ei. Cu opt luni în urmă, tatăl ei îi ceruse să-și facă valiza și să o lase în dulap, unde stătuse până noaptea trecută, când i-o azvârlise în brațe și o împinsese pe ușa din spate, pe când federalii intrau pe cea din față.

— Nu prea cred.

— Dar nu știi.

Nu era o acuzație, dar el așa o luă. Să fi fost oare un doctor atât de prost încât ea să nu îi lase pe mână viața tatălui ei nici măcar într-o speculație?

— Trebuie să ne punem la adăpost, spuse el. E mai sigur să crezi că nu se va întoarce niciodată.

— Dar dacă se întoarce?

Dorul înnodat într-o întrebare atât de simplă era mai mult decât putea îndura. Dacă fata începea să plângă? I se părea, deodată, o posibilitate înfricoșătoare. Cum ar fi putut s-o ostoiască? Trebuia ca fata să-și păstreze calmul, trebuia ca el să-și păstreze calmul; panica, știa, se poate răspândi între doi oameni mai iute ca orice virus. Își făcu o clipă de lucru cu năframa ei. Supraviețuise, nu se știe cum, focului la fel de portocalie ca în ziua în care fusese vopsită.

— Ce zici de asta: dacă vine înapoi, îi spun eu unde ești. Ți se pare o idee bună?

— Tata mi se pare o idee bună.

— Da, este, spuse Ahmed, ușurat că există ceva asupra căruia pot fi de acord.

Porniră pe Drumul Forestier Eldár, principala cale de acces a satului, și urmele lor începură acolo unde se sfârșeau cele ale roților dubei. De-o parte și de alta se găseau case pe care le știa mai mult după nume decât după adresă. Într-o fereastră nebatută-n cuie, un chip apărură și dispărură de îndată.

— Leagă-ți broboada mai bine, o povățui el.

Dacă nu punea la socoteală anii de la medicină, își petrecuse toată viața în Eldár, dar nu mai avea încredere în *teip*, tradiționalul sistem de clanuri care supraviețuise unui veac de dominație țaristă, apoi unui veac de dominație sovietică, doar pentru a se destrăma în războiul pentru independență națională. Reîntrupat în 1999, într-un armistițiu prea nelegiuit pentru a putea fi numit pace, *teip*-ul satului fusese fărâmițat de război în grupuri de loialitate atât de mici, încât doar loialitatea unui părinte față de copilul lui mai rămăsese fără să se rupă. Tăiatul copacilor, singura industrie stabilă a satului, încetase la puțin timp după căderea primei bombe și, fără perspective viabile, cei care nu putuseră emigra cărau arme pentru rebeli sau turnau la federali pentru a-și câștiga traiul.

Își trecu brațul peste umerii fetei. Havaa fusese dintotdeauna puternică și răbdătoare; dar această resemnare, această pasivitate țineau de altceva. Tropotea alături de el, lovind zăpada la fiecare pas și, încercând să o mai înveselească, Ahmed îi șopti o glumă despre un imam orb și o târfă surdă, o glumă cu totul nelalocul ei pentru o copilă de opt ani, dar era singura pe care și-o mai aducea aminte. Fata nu zâmbi, dar ascultă. Își trăsese haina groasă peste un tricou care, undeva în Manchester, Anglia, încălzise umerii a cinci frați înainte de a ajunge la al șaselea, un puști de șase ani uimitor de mărinimos, care îl dăduse la colecta de haine organizată de Crucea Roșie la el la școală, ca s-o facă pe maică-sa să-i cumpere unul nou.

În capul satului, unde pădurea îngusta drumul, trecură pe lângă un portret de un metru, țintuit de un copac. Cu doi ani înainte, când patruzeci și unu de săteni dispăruseră într-o singură zi, Ahmed desenase cele patruzeci și unu de portrete pe patruzeci și unu de placaje, le dăduse cu lac, să nu se ude, și le agățase prin sat. Acesta din pădure era al unei femei frumoase, plină de sine, pe care o moșise la a doua fiică. Deși o urmărise ani în șir, nu-i plătitise nicicând

nașterea aceea. După ce a fost răpită, el a decis să îi picteze un fir creț de păr atârându-i din nara stângă. Zâmbi către fantoma femeii celei făloase și făcu pace cu dânsa. În scurt timp, ea n-a mai fost decât doi ochi, un nas și o gură care dispăreau printre copaci.

Pădurea se înălța împrejurul lor, lungi mesteceni scheletici, cu cârlionți de scoarță învârtelindu-se din trunchiuri. Mergeau pe marginea drumului, unde rămurișul înghețat se întindea desupra pietrișului. Aici, dincolo de șleaurile lăsate de șenilele tancurilor, șansele de a călca pe vreo mină erau mai mici. Cu toate acestea, stătea la pândă, vânând movilițele de sub gheață. Mergea cu câțiva pași în fața fetei, să fie el sigur. Își aminti o altă glumă, una cu un comisar lovit de damblaua amorului, dar deciduse să nu i-o spună. Când o văzu că începe să se poticnească, o duse la vreo cinci minute în adâncul pădurii, pe un buștean care nu se vedea din drum. Se așezară și ea îi ceru valiza cea albastră. I-o dădu și ea o deschise, făcându-i în tăcere inventarul.

— Ce-ai acolo? întrebă el.

— Suvenirile mele, răspunse fata, dar el nu înțelese despre ce vorbește.

Bărbatul desfăcu dintr-o batistă albă un dărab de pâine neagră și uscată, o rupse în două bucăți inegale și i-o dădu fetei pe cea mai mare. Ea mănca iute. În burta lui, foamea era o senzați cuibărită de atâta timp, încât o simțea ca pe un organ inflammat. Mestecă pe îndelete, modelând pasta într-un ghemotoc pe care îl propti pe dinăuntru obrazului, ca pe un drajeu. Dacă pâinea nu avea să-i umple burta, măcar să-i umple gura. Fata terminase deja jumătate din bucata ei înainte ca el să ia o a doua îmbucătură.

— Nu trebuie să te grăbești, îi spuse. Nu ai papile gustative în stomac.

Ea se opri o clipă, să cugete la spusele lui, apoi mai mușcă o dată.

— Dar nici foamea nu-i pe limbă, mormăi cu gura plină.

Prinse în mâna făcută căuș firimiturile și le aruncă în gură.

— Pe vremuri nu-mi plăcea pâinea neagră, spuse el.

Când era copil, mânca pâine neagră doar dacă era unsă cu o lingură de miere. Timp de un an întreg, maica-sa îl înțârcase, tăind bucăți de pâine din ce în ce mai mari, până când micul lui

dejun ajunsese să arate ca o mică și tristă oază de miere într-un deșert de pâine neagră.

— Atunci îmi dai mie bucata ta?

— Am spus că nu-mi plăcea pe vremuri, răspunse el și-și închipui un borcan plin ochi cu miere, șezând pe masă fără nici un colț de pâine la vedere.

Fata se lăsă în genunchi și examinează fundul bușteanului.

— Oare Ula o să se descurce singură? întrebă.

Nevastă-sa nu avea cum să se descurce singură, sau cu el sau cu oricine. Credea că are, în termeni tehnici, lupus combinat cu o demență timpurie, dar, în realitate, nervii ei erau atât de întrepătrunși, că o dureau coatele când vorbea, iar piciorul stâng avea mai multă rațiune decât tot creierul ei. Dimineața, înainte de a pleca, îi spusese Ulei că va lipsi toată ziua. Ea îl privise din adâncul ceții lăptoase care o înconjură și el se simțise precum una dintre multele ei vedenii. Îi prinsese mâna și îi descriesese din memorie pajiștea leneșă dintr-un ulei de Zaharov, grădina cu ierburi și căsuța, până când femeia adormi la loc. Când se va trezi iar, o să-l mai vadă pe marginea patului? Poate că parte din el încă mai era acolo, șezând pe pat; poate că el era doar o visare a ei.

— E om mare, spuse într-un târziu și după multă cumpănire. Nu trebuie să-ți faci tu griji pentru oamenii mari.

Din spatele bușteanului, Havaa nu spuse nimic.

Dintotdeauna încercase să o trateze pe Havaa ca pe un copil și ea se prinsese mereu în joc, ca și cum copilăria și nevinovăția ar fi fost creaturi fantastice care pieriseră demult, readuse la viață doar în prefăcătoriile jocului. Singura dată când Havaa intrase într-o școală fusese când se duseseră la furat de pupitre, din cele mici, pentru copii, ca să aibă ce pune pe foc, dar uneori Ahmed își imagina că au același soi de înțelepciune, despărțiți fiind doar de vârstă și de experiență. Nu era adevărat, firește, dar trebuia să creadă că trăise mai mult decât anii ei de viață, că putea să se lupte cu ceea ce nici un copil de opt ani nu ar fi fost în stare să înfrunte. Apăru de după buștean fără să-l privească.

— Ce-ai acolo? întrebă el.

Ea ridică cu grijă o formă galbenă din palmă.